

Kőszegvári Tibor

Kína fegyveres erői

A nagyhatalmak – közöttük elsősorban Amerikai Egyesült Államok, Oroszország, Kína, India – továbbra sem mondanak le a nagyméretű haderők fenntartásáról, fejlesztéséről. A szerző egy rövid bevezető és egy történelmi visszatekintés után bemutatja a kínai fegyveres erők jelenlegi katonai potenciálját, részleteiben a hadászati rakétaerők, a szárazföldi és a légi haderőnemek, valamint a haditengerészeti erők jelenlegi helyzetét és fejlesztésük belátható főbb irányait.

A 20. század utolsó évtizedében általánossá vált az a vélekedés, hogy az egypólusú világ létrejöttével a katonai erő – amelyet évezredek óta az államok biztonsága legfőbb eszközének tekintettek – elvesztette korábbi meghatározó jelentőségét. Az azóta eltelt rövid időszak is azt bizonyítja azonban, hogy a katonai erőnek továbbra is fontos helye és szerepe van az államok, államcsoportok biztonságának garantálásában és a katonai tényező a biztonságpolitika fontos eszköze maradt.

Igaz, hogy a 21. század első évtizedében lezajlott katonai műveletek zömében (kivéve az Irak ellen 2003 márciusában indított hadműveleteket) viszonylag kisméretű katonai erők, rendszerint szakasz, század és zászlóalj nagyságú szárazföldi csapatok, néhány harci repülőgép vagy helikopter támogatásával hajtották végre. Ez jellemezte és jellemzi még napjainkban is az Afganisztánban, Csecsenföldön, Grúziában és a különböző békeműveletek térségeiben folyó katonai műveleteket. A 21. század első évtizedének katonai műveleteiben résztvevő erők nagysága meg sem közelíti a második világháború hadműveleteiben és a hidegháború négy évtizede alatt a NATO és a Varsói Szerződés fegyveres erői által végrehatott gyakorlatokon résztvevő katonai erőket.

A 21. század további évtizedei azonban olyan változásokat hozhatnak, amelyek magukban hordozzák a nagyhatalmak közötti ellentétek kiéleződését és megromlását, amely elvezethet a nagyméretű katonai erők bevetéséhez és különböző politikai célú háborúk megvívásához. Ennek folyamatát elemzi alábbi cikkében a szerző, elsőként Kína fegyveres erőinek bemutatásával.

Az Egyesült Államok Nemzeti Felderítő Tanácsa (US National Intelligence Council) 2004 decemberében kiadott jelentése szerint „1949, a nyugati szövetségi rendszer kialakítása óta a nemzetközi rend formájában és természetében még nem voltak ilyen jelentős változások, mint most. Ázsia felemelkedő hatalmai, Eurázsia

önmagukat elsáncoló országai, a fellendülő Közép-Kelet és a transzatlanti viszály, amelyek a közelmúlt éveiben jelentkeztek. A globalizálódó világból eredő változások nagysága és a sebessége fogja meghatározni a világ helyzetét 2020-ig...”

A jelentés a felemelkedő hatalmak közül kiemelte Kínát és Indiát, amelyek mint új globális nagyhatalmak jelentősen járulnak hozzá a változásokhoz és várhatóan hasonló szerepet töltenek be a 21. században, mint az Egyesült Államok a 20. században.

Oroszországot úgy értékeli a jelentés, amelynek lehetősége van nemzetközi szerepének növelésére, mint energia- (olaj és gáz) termelő és szállító ország, amelynek partnerségét igényli az Egyesült Államok és Európa, továbbá a felemelkedő Kína és India.

Az USA Nemzeti Védelmi Stratégia (2005. március) felhívja a figyelmet a tradicionális kihívásokra, amelyet a hagyományos nagy katonai erőkkel rendelkező államok képeznek és a katasztrofális kihívásokra, amelyet a tömegpusztító fegyverekkel rendelkező ellenfelek és államok jelentenek. Ilyen állam Oroszország, Kína és India is, amelyek nem csak tömegpusztító fegyverekkel és azok hordozóeszközeivel, hanem több mint egymilliós fegyveres erőkkel is rendelkeznek. Természetesen a vezető nagyhatalmak sorából nem lehet kihagyni az Amerikai Egyesült Államokat sem, amelyet ma (még) a világot vezető és gazdasági, valamint katonai erejével leginkább befolyásoló hatalmának ismernek el.

Kína a világtörténelemben példa nélküli ország, amely több mint kétezer éve katonai nagyhatalom és ezt a pozícióját hosszabb-rövidebb időszakok belső és külső válságai kivételével semmi sem tudta megtörni vagy megkérdőjelezni. A válságokból történő kitörésben, vagy azok elkerülésében mindig nagy szerep jutott Kína fegyveres erőinek és az uralkodók által elrendelt és végrehajtott katonai feladatoknak.

Az időszámítás előtti (a továbbiakban: i.e.) évszázadokban Kínára a legfőbb veszélyt az ázsiai nomád népek, köztük a hunok (kínai néven: xiong-nu, hsziong-nu) jelentették. Ezek betöréseinek megakadályozására az i.e. 11–3. századokban Kína északi területén uralkodó Hadakozó Fejedelemségek fallal vették körül városaikát, és bevezették a katonai képzést, amelynek fő témái (területei) a harci kocsi-hajtás és az íjászat volt. Ebben az időben terjedtek el az ostromjátékok (kínai go) és a folyamátkelés műveletét szimbolizáló kínai sakk, a xiang-khi. A katonai erők mozgásának elősegítésére utakat és hidakat építettek. Így került megépítésre i.e. 1050 körül egy 900 méter hosszú kőhíd a Min folyó fölött. Az i.e. 3. évszázadban a Qin fejedelem egyesíti a Hadakozó Fejedelemségeket és felveszi az Első Császár (Qin Shi Huangdi) nevet. Szigorúan központosított hatalmat hoz létre, egységesíti a közigazgatást, az írást és a mértékegységeket. A sztepi nomádok ellen fallal védekező fejedelemségek falait egységes 2 500 km hosszú határfal rendszerre építették ki. Ez lett a kb. 7000 km hosszú Nagy Fal őse.

A korabeli kínai haderő felszereltségét és fegyelmét mutatja be az Első Császár, Qin Shi Huangli síremléke, amely több ezer cserépkatonát rejtett magába az 1974. évi felfedezésig. A feltárás még napjainkban is sok érdekességet szolgáltat az ősi Kína haderejének történetét kutatók számára.

A gyakori háborúk és hadjáratok igényelték a katonai műveletek elméleti megalapozását is. Kína e téren is élen járt a korabeli nagyhatalmak között. Szun-ce az i.e.

4–2. századokban élt hadvezér és filozófus fogalmazta meg a háborúk és hadjáratok elméleti alapjait „A háború művészete” című könyvében, amely tizenhárom fejezetben tárgyalja a háborúk és hadjáratok Szun-ce által fontosnak tartott problémáit. Az egyes fejezetek a következő témákat mutatják be:

- A hadászati helyzet értékelése (az út, az időjárás, a terep, a vezetés és a fegyelem).
- A csata (ütközet) végrehajtása.
- Az ostrom megtervezése.
- A hadrend.
- Az erő.
- Az üresség (a hiány) és a telítettség (a bőség).
- A fegyveres küzdelem szabályai.
- Alkalmazkodás a körülményekhez.
- A manőverező hadseregek.
- A terep és annak kilenc formája.
- Támadás tűzzel.
- A kémek felhasználása (alkalmazása).

Thomas Cleary a könyv amerikai fordítója így mutatja be Szun-ce művét az angol nyelvű kiadás előszavában: „A háború művészete, melyet több mint kétezer évvel ezelőtt alkotott egy titokzatos kínai harcos-filozófus, feltehetően még most is a legjelentősebb és legnagyobb hatású stratégiai könyv korunk világában, amelyet buzgón tanulmányoznak Ázsia modern politikusai és felelős vezetői, amint azt tették a katonai vezetők és a stratégák az elmúlt több mint két évezredben...” (A szerző ismeretei szerint Szun-ce munkája sok nyugati állam katonai felsőoktatási intézeteiben kötelező olvasmány.)

Kína fegyveres erőinek múltbeli történetéhez jelentős területszerző hadjáratok (az i.e. 2-tól a 10. századig, Vietnam és Korea megszállása, a 20. században, kétszer is (1904 és 1950-ben) Tibet elfoglalása) és vereségek (a mongoloktól az i.u. 12. században, és a japánoktól az 1894–95. évi, valamint az 1932–45. évi háborúban) is járulnak. Az ország belső válságainak zömét az egymást váltó dinasztiai hatalmi vetélkedése okozta.

A haditechnikai eszközök fejlesztésében is élen járt Kína. A 10–11. században felfalálták a katonai célokra alkalmas lőport, a tüzérségi rakétát és a tengeri navigációra is alkalmas iránytűt. A 12. században tüzérségi ágyúkat vetnek be egy város ostrománál, Fujian tartományban.

A 20. században Kína történelmének talán legviharosabb korszakát élte át. 1911. október 10-én a nacionalizmus, a demokrácia és a népjólét három népi elvét meghirdető Szun Jai-szen vezette erők megdöntötték a császári hatalom rendszerét. Szovjet segítséggel megalakult a Kuommitang és az új kínai haderő. A Kuommitang 1934-ben fegyveres harcot kezdett a kommunista párt (Mao Ce-tung) vezette Vörös Hadsereg ellen. A harcok folytatódtak a japán megszállás (1937. júliustól) után is és csak a Csang Kaj-sek vezette erők veresége és Tajvanra menekülésével értek véget.

A jelen

A Kínai Népköztársaság (a továbbiakban Kína) napjainkban a világ legnépesebb országa (több mint 1300 millió lakos) Az ország területe 9,57 millió km². GDP-je 2007-ben 25,2 trillió juan volt (ez kb. 3,4 trillió US dollár), amelyből a hivatalos védelmi kiadások összege 350 milliárd juan (kb. 47 milliárd US dollár). (Az USA védelmi minisztériumában végzett értékelés szerint a valóságos kínai hadügyi kiadások 2-3-szor nagyobbak a hivatalosan bejelentettnél.) Az aktív fegyveres erők létszáma 2 millió 105 ezer fő. A félkatonai erők létszáma 1 millió 500 ezer fő, míg a tartalékosok létszáma kb. 800 ezer fő.

A kínai fegyveres erők négy haderőnemből: a hadászati rakétaerőkből (hivatalos kínai megnevezés szerint: a második tüzérségi erőből), a szárazföldi haderőből, a légiereől és a haditengerészetből állnak. A haderőnemeket vezérkarok irányítják, amelyek minisztériumi vezetési szintet jelentenek. A fegyveres erőket egészítik ki azok a félkatonai fegyveres szervezetek, amelyek a hatalmas és népes ország belső rendjének fenntartását és a határok védelmét látják el.

A hadászati rakétaerők

A hadászati rakétaerők (második tüzérségi erő) képezik Kína leggyorsabban fejlődő katonai csapásmérő erejét, amelynek állománya (kb. 100 ezer fő) kezeli és kiszolgálja azt a 806 db hadászati rakétát, amelyek interkontinentális, közepes távolságon és kisebb távolságon lévő fontos célok megsemmisítésére alkalmasak. A hadászati csapásmérő erők szervezetét hat rakétahadsereg, azokon belül húsz rakétadandár, továbbá kísérleti és kiképzőbázisok, valamint a haditengerészet három ballisztikus rakétákkal felszerelt atom-tengeralattjárója alkotja.

A 806 db hadászati rakéta az alábbi típusokból áll:

- 46 db interkontinentális rakéta (20 db DF-5A, NATO-kód: CSS-4; 6 db DF-31, NATO-kód: CSS-9; 20 db DF-4, NATO-kód: CSS-3);
- 35 db középtávolságú rakéta (33 db DF-21, NATO-kód: CSS-5, 2 db DF-3A, NATO-kód: CSS-2);
- 725 db kisebb hatótávolságú rakéta (500 db DF-11A, NATO-kód: CSS-7, 225 db DF-15M, NATO-kód: CSS-6).

A rakéták hatótávolsága:

DF-5A	13 000 km	DF-3A	2 800 km
DF-31	8 000 km	DF-15M	600 km
DF-4	4 750 km	DF-11A	300 km
DF-21	2 500 km		

A kisebb (300–600 km) hatótávolságú rakéták besorolását a hadászati rakéták közé, feltehetően az indokolja, hogy Tajvan-szigete kb. 150 km-re kerül el az anyaországtól és több tucat kisebb, tajvani uralom alatt lévő szigetecske még közelebb. Az USA haditengerészete is gyakran használja a Tajvani-tengerszorost. Közismert, hogy Kína nem ismeri el a Tajvani kormányt és a sziget visszacsatolására törekszik, az USA-t pedig a kínai párt és kormány Kína főellenségének minősíti.

A haditengerészet hadászati csapásmérő erejét az a három, ballisztikus rakétával felszerelt atom-tengeralattjáró (egy Xia-osztályú és két Jin-osztályú) képezi, amelyek 12 db JL-1 (NATO-kód: CSS-N-3) és 24 db JL-2 (NATO-kód: CSS-NX-4) ballisztikus rakéta indítására képesek. A rakéták hatótávolsága 2150–3000 km. A kínai hadászati rakéták összmenyisége (a második tüzéségi erők és a haditengerészet rakétái): 842 db.

A szárazföldi haderő

A szárazföldi haderő létszáma 1 600 000 fő. Ez az állomány 18 hadsereg méretű csoportosításból áll, amelyek a hét katonai területen (körzetben) állomásoznak. A hadsereg méretű csoportosítások létszáma 30 000–65 000 fő között változik és összetétele: 2–3 gépesítethadosztály (dandár), 1 harckocsihadosztály (dandár), 1 tüzérdandár. Ez az állomány erejét tekintve, lényegében egy összefegyvernemi hadtestnek felel meg. Jelenleg folyik a hadosztályszervezetek átalakítása dandárokká.

A szárazföldi haderő az alábbi magasabbegységekből és önálló alakulatokból áll:

- 15 gyaloghadosztály;
- 3 gépesítethadosztály;
- 9 harckocsihadosztály;
- 2 partraszálló (kételtű) rohamhadosztály;
- 3 ejtőernyős hadosztály;
- 24 gépkocsizó lövészhadosztály;
- 1 gépesítettdandár;
- 22 gépkocsizó lövészdandár;
- 12 harckocsidandár;
- 7 tüzérhadosztály
- 14 tüzérdandár;
- 1 páncéltörő tüzérdandár;
- 4 páncéltörő tüzérezred;
- 9 légvédelmi rakéta-tüzérdandár;
- 1 rakétadandár;
- 9 partvédelmi rakétaezred;
- 50 műszaki ezred;
- 50 híradó ezred;
- 10 repülő ezred (ebből kettő kiképzőezred).

A felsoroltakon kívül helyőrségi feladatokat lát el:

- 12 gyaloghadosztály, 1 hegyi gyalogdandár és 87 gyalogezred (zászlóalj erejű).

A szárazföldi haderő a következő harceszközökkel van ellátva, amelyek zöme orosz eredetű, vagy licenz alapján Kínában gyártott:

- kb. 7700 közepes harckocsi;
- kb. 1000 könnyű harckocsi;
- kb. 8000 páncélozott szállító harcjármű;
- kb. 15 300 tüzéségi löveg (ebből 1200 önjáró löveg);
- kb. 2400 sorozatvető;

- 316 harci (támadó) helikopter;
- 284 légvédelmi rakéta indítóállvány;
- 7700 légvédelmi tüzérségi löveg;
- ismeretlen mennyiségű hadműveleti-harcászati rakéta (a rakétadandár felszerelését 9–12 indítóállvány képezheti).

A szárazföldi haderő csapatai hét katonai területben (körzet), egyben valószínűleg hadászati irányban vannak csoportosítva. Ezek a következők: az Észak-keleti – Shenjangi, az Északi – Pekingi, a Nyugati – Lanzhoui, a Dél-nyugati – Chengdui, a Déli – Guangzhoui, a Központi – Jinani és a Keleti – Nanjingi Katonai Terület.

A katonai területekben állomásozó katonai erők létszáma 180 ezer és 300 ezer fő között változik. A legerősebb az Északi – Pekingi Katonai Terület, amely három hadseregcsoportosítást, azon belül 2 harckocsi-, 5 gépkocsizó- és 1 gépesített hadosztályt, 3 harckocsi és 7 gépkocsizó gyalogezredet, 1 tüzérhadosztályt, 4 tüzérdandárt, 2 légvédelmi rakéta és 3 légvédelmi tüzérdandárt és 1 páncéltörő tüzérezredet foglal magába. A személyi állomány létszáma 300 ezer fő.

A légierő

A légierő állománya 250 ezer fő, amely ellátja és kiszolgálja a hét katonai területen állomásozó repülő, légvédelmi rakéta, légvédelmi tüzér, rádiótechnikai (lokátoros) és más ellátó és támogató alakulatok harci eszközeit és technikáját. A katonai terület légierő parancsnoksága alárendeltségébe repülőhadosztályok, légvédelmi rakéta hadosztályok, dandárok és ezredek, légvédelmi tüzérdandárok és ezredek, rádiótechnikai dandárok és ezredek, továbbá ellátó és támogató egységek tartoznak.

A kínai légierő szervezetéhez 32 repülőhadosztály tartozik, amelyből 22 vadászrepülő, 3 bombázórepülő, 5 közvetlen légítámogató és 2 szállítórepülő. A hadosztályok rendszerint négy repülőezredből állnak, ezredenként különböző számú repülőgéppel. A hajózó állomány éves átlagban 80–180 órát repül. A legtöbbet a vadászrepülő állomány repül, évi 130–180 órát.

A légierő részletes állománya:

- 6 bombázó repülőezred (ezredenként 10–20 db repülőgép);
- 54 vadászrepülő ezred (ezredenként 10–24 db repülőgép);
- 21 vadászbombázó repülőezred (ezredenként 15–35 db repülőgép);
- 4–8 felderítő repülőezred ((ezredenként 10–25 db repülőgép);
- 1 korai felderítő repülőezred (nincs adat);
- 7 szállító repülőezred ((ezredenként 16–26 db repülőgép);
- 1 légiutántöltő repülőezred (10 db repülőgép);
- ismeretlen számú kiképző repülőezred (nincs adat);
- 4–6 helikopterezred (ezredenként 15–20 db helikopter);
- 3 légvédelmi tüzérdandár;
- 8 légvédelmi rakétahadosztály;
- 6 légvédelmi rakétadandár.

A kínai légierő felszerelését zömmel az Oroszországtól vásárolt, vagy orosz licenz alapján legyártott eszközök alkotják. Az orosz típusokon kívül francia helikopterekkel és Boeing szállító repülőgépekkel is rendelkezik a kínai légierő.

Nem ellenőrizhető adatok szerint a kínai légierő összesen 1760 db hadrafogható repülőgéppel rendelkezik. Ebből:

- bombázó repülőgép – 82 db (TU–16 és modernizált kínai változatai);
- vadászrepülőgép – kb. 1200 db (MiG–21, SZU–27 és kínai változatai);
- vadászbombázó repülőgép – kb. 550 db (SZU–30 és kínai változatai);
- felderítő repülőgép – kb. 180 db (MiG–21 R és kínai változatai);
- korai felderítő repülőgép – kb. 8 db (A–50 és Y–8);
- légi utántöltő repülőgép – 18 db (HY–6 és IL–78M);
- szállító repülőgép – kb. 300 db (IL–18, IL–76, TU–154, An–24, An–26 és Boeing–737);
- kiképző repülőgép – kb. 520 db (SZU–27U és kínai gépek);
- helikopterek – kb. 80 db (Mi–8, Super Puma, Z–9);
- légvédelmi rakéta – kb. 1600 db indítóállvány (Sz–300, HQ–7 és korábbi orosz típusok);
- légvédelmi ágyúk – kb. 16 000 db (100 és 85 mm);
- légvédelmi lokátorok – ismeretlen mennyiségben.

A haditengerészeti erő

A kínai haditengerészet három flottával (Északi-tengeri, Keleti-tengeri és Dél-tengeri Flotta), légierővel és tengerészgyalogsággal rendelkezik. Személyi állományának létszáma kb. 255 ezer fő. A haditengerészet a következő hadihajókkal van ellátva: 62 db tengeralattjáró (ebből 3 hajó a hadászati csapásmérő erőhöz tartozik, további hat egység atommeghajtású); 29 db romboló; 46 db fregatt; 233 db partvédelmi és járőrhajó; 65 db aknarakó és aknaszedő; 74 db partraszálló hajó; 160 db kétéltű jármű; 204 db ellátó és szállítóhajó.

A haditengerészet légieroje kb. 800 db hadrafogható repülőgéppel és 25 ezer fős állománnyal rendelkezik. A 800 db repülőgép rendeltetés szerint:

- 130 db bombázórepülőgép (IL–28 és kínai változatai);
- kb. 350 db vadászrepülőgép (MiG–21 és kínai változatai);
- kb. 300 db vadászbombázó repülőgép (SZU–30, MiG–19S és kínai változatai);
- kb. 60 db szállító és egyéb feladatú repülőgép (AN–24, AN–26 és kínai változatai).

A tengerészgyalogság két dandára és a támogató erők létszáma kb. 10 ezer fő. Felszerelése: 150 db könnyű harckocsi; 60 db páncélozott harcjármű, továbbá kb. 36 db 122 mm-es tüzérségi löveg, valamint páncéltörő és kézi légvédelmi rakéták.

A Kínai Népköztársaság belső rendjének fenntartását és a határok védelmét látja el: a Népi fegyveres rendőrség kb. 700 ezer fő; határvédelmi erők kb. 100 ezer fő; közlekedési csapatok kb. 70 ezer fő; belbiztonsági erők kb. 500 ezer fő.

Kína tevékenyen vesz részt az ENSZ Biztonsági Tanács által elrendelt békeműveleti feladatokban. Elsősorban az afrikai államokba küldenek katonákat. Így kb. 760 főt Szudánba, kb. 570 főt Libériába, kb. 230 főt a Kongói Demokratikus Köztársaságba. Néhány megfigyelőt delegáltak más afrikai és csendes-óceáni országba is. Kb. 340 fős kontingens tevékenykedik Libanonban is.

A fegyveres erők fejlesztésének irányai

Kína politikai vezetői a gazdaság rohamos ütemű fejlesztésével együtt, nagy figyelmet fordítanak az ország védelmét és politikai céljai megvalósítását garantáló fegyveres erők fejlesztésére, modernizálására. Kína gazdasági és katonai erejének gyors ütemű növekedését folyamatosan figyelemmel követik az Amerikai Egyesült Államok szakértői, valamint Európa számos országának Kínával foglalkozó tudósai. Az Egyesült Államok Nemzeti Felderítő Tanácsa a 2004 decemberében kiadott jelentésében már felhívta a figyelmet Ázsia felemelkedő hatalmára, Kínára, mely mint globális nagyhatalom jelentősen járul hozzá a világ helyzetének változásához.

Andrea K. Riemer az osztrák Landesverteidigungsakademie kutatója egy Kína helyzetét és szerepét értékelő munkájában így ír Kínáról: „Kína felismerte az ázsiai rend bonyolultságát és dinamikáját, továbbá önmagában látja az egyik egyre nagyobb és emelkedő befolyással rendelkező jelentős szereplőt. Az „ázsiai-háromszög” Kína–India–Oroszországi Föderáció uralja az ázsiai régiót, és sok területen rákényszeríti a főszereplőket az érdekek koordinálására és az együttműködésre...”

Kína 21. századi helyéről és szerepéről – véleményem szerint a legjobb magyar katonai Kína-szakértő – *dr. Rácz Lajos ezredes PhD értekezésében így ír: „... Kína felemelkedése, regionális tényezőtől globális nagyhatalommá válása olyan – a jelek szerint – visszafordíthatatlan folyamat, amely gyökeresen átalakítja a nemzetközi kapcsolatok rendszerét...”*

A modernizálás folyamatában kiemelt helyet foglal el Kína hadászati csapásmérő erejének, valamint a kozmikus térben folyó katonai műveletek végrehajtására alkalmas eszközöknek gyorsütemű és sikeres fejlesztése. Kína jelentős (kb. 25 éves) lemaradással, az USA és a Szovjetunió után kezdte meg azoknak a hadászati rakétáknak a fejlesztését, amelyek ma a hadászati csapásmérő erők, a rakétavédelmi erők és az űrben folyó kísérletek alapvető eszközei. Az első kínai mesterséges holdat földközeli pályára állító ballisztikus rakétát 1970-ben próbálták ki, de 1990 óta megrendelésre már külföldi műholdakat is küldenek a világűrbe. 1999-ben próbálták ki azt a háromlépcsős hordozórakétát, amely 9,2 tonna tömeget képes Föld körüli pályára állítani. Ezzel megteremtették az űrhajózás alapjait és az első űrjárművet 1999 novemberében már sikeresen pályára állították. Az első kínai űrhajós Yang Liwei sikeres űrrepülése a Sencsou-5 kínai fejlesztésű űrhajón, négy év múlva, 2003. október 15-én került végrehajtásra.

Ezt követték a további sikeres űrrepülések, de a Nyugat, elsősorban az Amerikai Egyesült Államok politikai és katonai vezetői és szakértői számára a legnagyobb megdöbbenést a 2007. január 11-én végrehajtott kínai űrkísérlet jelentette, amikor egy rakétával megsemmisítettek egy földközeli pályán keringő mesterséges holdat. A szakértők szerint ez a kísérlet azt bizonyította, hogy Kína képes az interkontinentális ballisztikus rakéta robbanófejének megsemmisítésére, a ballisztikus pálya leszálló szakaszában. A kísérletnél felhasznált kínai fegyver egy szilárd hajtóanyagú, kétlépcsős rakéta volt, amelyet mozgó (önjáró) indítóállványról vetettek be a 7,4 km/s sebességgel mozgó cél (a műhold) ellen. Mind a bevetett rakéta, mind a célirányításnál és a cél elfogásánál felhasznált eszközök bizonyítják a kínai kozmikus hadviselési képességek magas színvonalát.

2006 decemberében nyilvánosságra hozták Kína nemzeti védelmének *Fehér Könyvét*, amely a korábbiaknál nyíltabban szól a kínai fegyveres erők állapotáról, de a Pentagon szakértői szerint, továbbra sem tárja fel a kínai fegyveres erők valóságos helyzetét, összetételét és Kína katonai fejlesztéseinek valódi célját és terveit.

A *Fehér Könyvből* az kiderül, hogy a kínai fegyveres erők az eddigi regionális védelem elvéről *áttértek az összhaderőnemi műveletekre, melyek során felkészülnek a szárazföldi csapatok és a légierő szoros együttműködésére, a nagytávolságú menetekre és manőverekre, a támadó és különleges műveleti képességek kifejlesztésére.*

A hadászati csapásmérő erők szervezetét és eszközeit tovább korszerűsítik, erősítik ezen erők stratégiai elrettentő képességét. A nukleáris csapásmérő eszközök korszerűsítésével párhuzamosan növelik a hagyományos csapások végrehajtására alkalmas eszközök mennyiségét és minőségét. Kínai sajátosság, hogy a hadászati rakéták közé sorolták a 300 és 600 km hatótávolságú rakétákat is Tajvan közelsége miatt. Kína nukleáris stratégiája, a *Fehér Könyv* szerint, egyidejűleg önvédelmi és elrettentő. Kína atomerejét a Központi Katonai Bizottság közvetlen és szoros alárendeltségében irányítják.

A szárazföldi csapatok modernizálása terén, az utóbbi évtizedben 2003 júniustól végrehajtott több mint 500 ezer fős csökkentéssel párhuzamosan folyik a korszerűbb szervezetek kialakítása és új, modernebb harci eszközök rendszerbe állítása. A hadosztályok helyett dandárokat szerveznek, amelyeket a régi szovjet T-34, T-54 és T-55 típusú harckocsik helyett modernebb, kínai fejlesztésű T-99 közepes és T-63 típusú könnyű harckocsikkal váltják fel. Jelentős erőfeszítéseket tesznek a szárazföldi csapatok hadművelési és harcászati vezetési rendszereinek korszerűsítése céljából is és csapatgyakorlatokon már kipróbálták a hálózatos vezetés több elemét és módszerét.

A légierő korszerűsítése és fejlesztése vonatkozásában is a legfőbb tendencia a régebbi, szovjet és orosz repülőgépek felváltása új, korszerű Kínában gyártott gépekkel. Ez a törekvés nem változtatja meg az orosz és kínai kormány között, elsősorban a Sanghaji Együttműködési Szervezet keretein belül megkötött fegyverkereskedelmi szerződéseket, amelyek szerint Oroszország továbbra is szállít Kínának korszerű repülőgépeket. Várhatóan rövidesen felváltásra kerülnek a H-6 (TU-16) típusú közepes bombázó, a J-6 (MiG-19) és a J-7 (MiG-21) típusú vadászrepülőgépek.

A hazai gyártású repülőgépek közül a legnagyobb mennyiségben a J-10 típust gyártják, amellyel több, már elavult vadászrepülőgépet cserélnek le. A J-10 típust a Csengdui Repülőgépgyártó cég gyártja, amely az Oroszországból vásárolt erősebb hajtóművekkel megkezdte a Szuper J-10 (vsz. a J-11) gyártását is. A gép a jövőben nagyobb emelkedési sebességgel és korszerű lokátorral ellátva végzi az ország légvédelmében meghatározott feladatait. A kínai légierő továbbfejleszti korai felderítő és előrejelzési képességeit olyan gépek vásárlásával, mint a Shanszi Y-8 kínai és az A-50 orosz szállítórepülőgépek, amelyek a KJ-200 és KJ-2000 jelzésű fejlesztési program fontos elemei.

A haditengerészet fejlesztési terveiben szerepel a tengeralattjáró állomány további korszerűsítése és a (még eldöntetlen) repülőgéphordozó építése. Kína vezetői felismerték, hogy a tengerek mélyén mozgó, ballisztikus és cirkáló rakétákkal felszerelt ten-

geralattjárók képezik a leghatékonyabb hadászati csapásmérő erőt. Ezért, az USA és Oroszország példájára, tovább növelik az ilyen fegyverekkel felszerelt tengeralattjárók számát. Megkezdték az atomhajtóműves tengeralattjárók gyártását és két év alatt három ballisztikus rakétákkal felszerelt hajót helyeztek szolgálatban melyek egyenként 12 ballisztikus rakétát hordoznak. Gyártják a Song-osztályú diesel-elektromos hajtóművel ellátott tengeralattjárókat, amelyről CSS-N-8 (YJ-2) jelzésű ballisztikus rakéták indíthatók több mint 2000 km távolságban lévő célok megsemmisítésére. Oroszországtól vásároltak nyolc Kilo-osztályú tengeralattjárót, amelyek az SS-N-27B cirkáló rakétával vannak felszerelve.

2006 októberében jelentette be a kínai védelmi minisztérium egyik vezetője, hogy szükség van a repülőgéphordozókra, a kínai érdekek védelmére az óceánokon. Azt még nem döntötték el, hogy kínai hajógyárban építenek új repülőgéphordozókat, vagy felújítják a Szovjetuniótól vásárolt „Varjág” hordozót, amely jelenleg a daliani kikötőben horgonyoz.

A tanulmányban leírtak azt bizonyítják, hogy a nagyhatalmak továbbra sem mondtak le a nagyobb méretű haderők hadseregek, benne a haderőnemek fejlesztéséről. Az ilyen államok, elemcsoportok fegyverzetük arzenáljában helyet kapnak a technikai, technológiai kutatások legújabb eredményei, vívmányai stb. Ezért szükséges, hogy Kína mellett más nagyhatalmak ilyen irányú törekvéseivel is foglalkozunk a jövőben.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Magyar Nagy Lexikon 6. és 10. kötet, Magyar Nagy Lexikon Kiadó, Budapest, 1999–2006,

Mapping the Global Future, Report of the National Intelligence Council's 2020 Project, Washington, Dec. 2004

Dr. Rác Lajos ezredes: A kínai össznemzeti erő növekedésének hatása a nemzetközi kapcsolatokra és a nagyhatalmak geostratégiai törekvéseire, PhD értekezés, ZMNE, 2007.

Riemer K. Andrea: Chinas Strategische Neupositionierung im geopolitischen Kontext, Wien, Landesverteidigungsakademie, April 2006

Sunb Tzu: The Art of War, Shambala Publications, Inc. Boston, Massackusetty, 1988

The Military Balance 2007, 2008, IISS, Oxford, University Press